

Wilsonske Tanker, de gamle demokratiske og socialistiske Tanker om Folkenes Selvbestemmelsesret. Her er et Punkt, hvor man kan sige, at disse Ideer er gennemførte, her er det Folkenes nationale Selvbestemmelsesret, der lægges til Grund, og det er Danmarks Ære, at vi midt i en Verden, der er fuld af Rovbegærlighed og Magtgriskhed, hvorenhver vil rive til sig og ikke blot have, hvad der tilkommer ham, men meget mere, i en saadan Tid er blevet staaende paa den nationale Selvbestemmelses Grund, saaledes at man baade ovre i Amerika og nede i Østerrig og andre Steder i Verden kan pege paa det Eventyr, at der her oppe i det høje Nord var et lille Land, det eneste i Verden, der ikke vilde have mere, end hvad der tilkom det. Det glæder vi os over. Paa dette Punkt gennemfører Versaillestraktaten Folkenes nationale Selvbestemmelsesret.

Men jeg maa sige, at der er jo mange andre Punkter, hvor Gennemførelsen, lad mig udtrykke mig mildt, i hvert Fald er i høj Grad mangelfuld, og man vilde vel have sine Betæneligheder ved at gaa ind i et saadant Folkeforbund, hvis Formaalet var at garantere en saadan europæisk og international Tilstand til alle Tider. Tværtimod, Artikel 19 i Forbundspagten giver udtrykkelig Ret til at bringe saadanne Spørgsmaal til Forhandling, hvis Tilværelse kan rumme en Fare for Verdensfreden. Her aabnes en Adgang til at faa de endnu uløste eller mangelfuldt løste nationale Spørgsmaal endeligt og definitivt løst. Der er en Mulighed for at faa selve Folkeforbundet, selve Forbundspagten revideret, ændret og udviklet saaledes, at den mere og mere nærmer sig til det, der er vort Ideal, nemlig det demokratiske Folkenes Forbund, ikke blot Regeringernes Sammenslutning, men Folkenes først og fremmest, repræsenterede gennem demokratisk valgte Rigsdage, tilligemed internationalt forpligtende Voldgift og fuldkommen Afrustning i alle Lande; Erstatningen for Afrustningen maatte vel saa naturligt være en international Ordens Magt.

Jeg har her peget paa nogle af de Mangler, der findes, men det er saadanne Mangler, som findes ved alt Menneskeværk, der skal begynde, Mangler, der efterhaanden kan afstrøjes gennem en Udvikling, en Vækst, en Fuldkommengørelse.

Men saa er der den store Mangel, at dette Folkenes Forbund ikke omfatter alle civiliserede Stater. Der mangler nu for det første Amerika, hvis Tilslutning er tvivlsom. Det er for mig endda ikke det

væsentligste Punkt. For mig staaer det saaledes, at en Sammenslutning i Folkenes Forbund af alle europæiske civiliserede Stater er det vigtigste. Naar jeg har følt en vis Pessimisme, en vis Smerte det sidste Aars Tid, hvor jo de Ideer, mange nærrede ved Verdenskrigens Afslutning, kun i saa ufuldkommen Grad er blevet virkeliggjort, har det især været, fordi jeg som Europæer har haft en Følelse af Pessimisme, af Smerte, af Mistro til den nærmeste Fremtid, i hvert Fald maaske til en længere Fremtid. Vi er jo ikke blot Danske, vi er jo ogsaa Europæere, og som Europæer kan man vel komme til at nære nogen Tvivl om Europas Fremtid, som den tegner sig i Øjeblikket, om Muligheden af at bevare Europas gamle kulturelle Stilling i Verden. Det vil vel fylde de fleste af os med Smerte og Fortvivlelse, om Europas gamle Kultur, hvor mangelfuld den end er, og hvilken Fallit Europas Civilisation, der jo ikke er det samme som Kultur, end har spillet her under Verdenskrigen, skulde forsvinde, hvis Europa skulde gaa til Grunde i Kaos og en ny Verden saa tage Arven op efter os og fortsætte Menneskehedens evige Udvikling paa sin Maade. Jeg hører ikke til dem, der ønsker, at den europæiske Kultur i den første Menneskealder skal afløses af amerikansk Kultur; der kommer vel en Tid, da de udmærket kan smelte sammen, paavirke hinanden, befrugte hinanden. Jeg føler og tænker som Europæer — i første Linie som Dansk, i anden Linie som Europæer og til sidst som Verdensborger. Jeg tror, at det gamle Europa endnu har en Fremtid. Jeg vilde ønske, at vi kunde bidrage saa meget dertil som muligt. Den største Mangel ved Forbundspagten er derfor efter min Mening, at der ikke straks gives Adgang for alle de civiliserede Stater i Europa til at være med. De eneste, der indbydes foruden de 27 Stiftere, der var med i Ententen eller blandt de associerede Magter, er bl. a. Skandinavien og en Række til Dels mindre Stater. Men der mangler Tyskland, der mangler Ungarn, der mangler Østrig, der mangler Bulgarien og de russiske Stater; ogsaa Finland mangler; med de russiske Stater mener jeg de Stater, der har dannet sig dér, hvor det gamle russiske Rige laa.

Men Spørgsmaalet er saa igen dette: Hvis vi overhovedet har nogen Indflydelse paa Udviklingen i den kommende Tid — og lidt Indflydelse har vel selv den mindste —, hvordan udøver man saa denne Indflydelse bedst, ved at være med eller ved